

PALVELUVALIKOIMA

Tjänsteutbudet | Choices in health care

Palveluvalikoimaneuvoston esittely ja ajankohtaiset

16.4.2026 Ritva Bly

Palveluvalikoimaneuvosto eli Palko

- Palko toimii STM:n yhteydessä.
- Palkon **terveydenhuoltolain 78 a §:n** mukaisena tehtävänä on antaa **suosituksia** siitä, mitkä tutkimus-, hoito- ja kuntoutusmenetelmät kuuluvat julkisin varoin rahoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan Suomessa. Suosituksia antaessaan neuvoston tulee ottaa huomioon eri alojen tutkimustieto ja muu näyttö sekä terveydenhuollon eettiset ja järjestämiseen liittyvät näkökohdat.
- Palkossa on puheenjohtaja ja enintään 15 jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jäsenet edustavat eri tieteenaloja, kuten lääketiedettä, sekä suomalaista terveydenhuolto- ja sosiaaliturvajärjestelmää.
 - Palkossa on edustettuina STM, THL, LVV, KELA ja Fimea.
- Palkon toimikausi on kolme vuotta. Palko aloitti toimintansa 12.6.2014.
- Palkolla on asiantuntijoista koostuvia jaostoja, joiden tehtävänä on ehdottaa käsiteltäviä aiheita ja valmistella asioita neuvoston käsittelyyn yhdessä sihteeristön kanssa.
- Palkolla on pysyvä sihteeristö, joka valmistelee asiat neuvoston ja jaostojen kokouksiin.

Säteilylain 111 §: Oireettoman henkilön lääketieteellisen altistuksen oikeutus

Oireettoman henkilön lääketieteellisen altistuksen oikeutus

- Jos oireettomaan henkilöön kohdistuva taudin varhaista toteamista varten tarvittava lääketieteellinen altistus **ei ole osa seulontaohjelmaa**, altistuksen 109 ja 110 §:n mukaisesta oikeutuksesta on laadittava kyseistä henkilöä koskeva erityinen kirjallinen perustelu.
- Perustelun laatijan on oltava lääketieteellisestä altistuksesta vastaava lääkäri tai hammaslääkäri ja hänen on kuultava lähetteen antajaa. Perustelun laatimisessa on noudatettava sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston laatimia tutkimukseen pääsyn kriteerejä, mikä vaatimus koskee myös yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuja terveydenhuollon palveluja.
- Lääketieteellisestä altistuksesta vastaavan lääkärin tai hammaslääkärin on varmistettava, että lääketieteellisen altistuksen kohteena oleva oireeton henkilö on saanut 113 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Sovelletaan Palkon käsikirjaa

Palkon kriteerien laatiminen

- Palko käsittelee aihe-ehdotukset ja päättää valmistelun aloittamisesta
- Palko päättää jaoston perustamisesta ja sen jäsenistä
- Jaosto valmistelee valmistelumuistion ja kriteerit.
- Palko hyväksyy lausunnonlehdet lähetettävät luonnokset
- Palko hyväksyy kriteerit perusteluineen.

PALVELUVALIKOIMA

Tjänstebudet | Choices in health care

Säteilylain 111.2 §:n nojalla

Kriteerit vs. kuvantamissuosituksset

- Kriteerit perustuvat tieteelliseen näyttöön.
- Kriteerit voivat rajata oikeutusta.
- Esim. ammatilliset yhdistykset voivat laatia kuvantamissuosituksia, joilla ohjataan käytäntöjä kriteerit huomioiden.

PALVELUVALIKOIMA

Tjänsteutbudet | Choices in health care

Säteilylain 111.2 §:n nojalla

Kriteerien tarkoitus käytännössä

- Helpottavat yksittäisen lääkärin tai hammaslääkärin velvoitetta kirjoittaa perusteluja.
- Yhdenmukaistavat oikeutusarviointia.
- Estävät yksittäisille henkilöille suunnattuja markkinointiin perustuvia kuvantamistutkimuksia, joiden oikeutus ei perustu tieteelliseen näyttöön.

PALVELUVALIKOIMA

Tjänsteutbudet | Choices in health care

Kriteerien perusta

- Kriteerit perustuvat tieteelliseen näyttöön.
 - Kriteerien perusteeksi ei kelpaa muiden tahojen tekemät suositukset eikä kansallinen konsensus jostakin hyväksi todetusta käytännöstä.
 - Tieteellisen näytön pitää olla riittävän tuoretta, jotta se soveltuu nykykäytäntöihin.
 - Tieteellisten julkaisujen pitää olla vertaisarvioituja.
 - Kuvantamisen osalta ei riitä, että nähdään jotakin enemmän, vaan arvioidaan menetelmän vaikuttavuutta.

Kannustetaan tekemään tutkimusjulkaisuja Suomessa!

PALVELUVALIKOIMA

Tjänstebudet | Choices in health care

Kriteerien soveltamisala

- Kriteerit annetaan Palkon päätöksenä, jossa ensin todetaan soveltamisala.
 - Soveltamisala määrittyy käytetyn tieteellisen kirjallisuuden mukaan.
 - Jos esimerkiksi tieteelliset tutkimukset on tehty aikuisille, kriteerejä ei voi niiden perusteella antaa lapsille, vaikka yleinen mielipide olisi, että samaa käytäntöä voidaan soveltaa myös lapsiin.
 - Soveltamisalaan liittyy poissulkukriteerejä, jotka perustuvat säteilylakiin.
 - Palkon kriteerejä ei voida antaa muille kuin ionisoivaa säteilyä tuottaville menetelmille.
 - Kriteerejä ei voi käyttää irrallaan soveltamisalasta.

Yleisiä huomioita kriteerien käytöstä

- Jos kriteereissä on useita kohtia, on luettava tarkkaan pitääkö kaikkien kohtien olla voimassa yhtä aikaa (ja-sana) vai ovatko ne vaihtoehtoisia (tai-sana)
 - Bw-kriteereissä on kolme vaatimusta, joiden kaikkien pitää täytyä.
- Kriteerit rajaavat kuvantamisen oikeutusta eivätkä suosittele tekemään kuvauksia.
 - Kriteerit rajoittavat esimerkiksi laskutustarkoituksessa tehtävää kuvantamista.
 - Kriteereillä ei perusteta seulontatyypistä kuvantamista.
- Kriteerit eivät koske oireiden perusteella tehtäviä kuvantamistutkimuksia.

Hammaslääketieteen kriteerien vaikuttavuus

Palkon päättämät hammaslääketieteen kuvantamistutkimukseen pääsyn kriteerit

- 1. Oireettoman henkilön panoraamaröntgentutkimukseen pääsyn kriteerit tulehduspesäkkeen löytämiseksi antiresorptiivisen lääkityksen aloittamisen yhteydessä, ennen leukojen alueen sädehoitoa tai ennen immunosuppressiivisen hoidon aloittamista**
Voimaan 1.6.2022
- 2. Oireettomalle henkilölle kariuksen varhaiseksi toteamiseksi tehtävän bitewing-röntgentutkimuksen kriteerit**
Voimaan 1.2.2023
- 3. Oireettoman henkilön panoraamaröntgentutkimukseen pääsyn kriteerit tulehduspesäkkeen varhaiseksi toteamiseksi tekonivelpotilaalla**
Voimaan 1.12.2023
- 4. Oireettoman henkilön panoraamaröntgentutkimukseen pääsyn kriteerit infektiopesäkkeen varhaiseksi toteamiseksi sydän- ja verisuoniproteesin asentamisen yhteydessä**
Voimaan 1.2.2025
- 5. Oireettoman henkilön hammaslääketieteelliseen KKTT-tutkimukseen pääsyn kriteerit infektiopesäkkeen varhaiseksi toteamiseksi**
Voimaan 1.4.2026

Palautetta hyvinvointialueilta

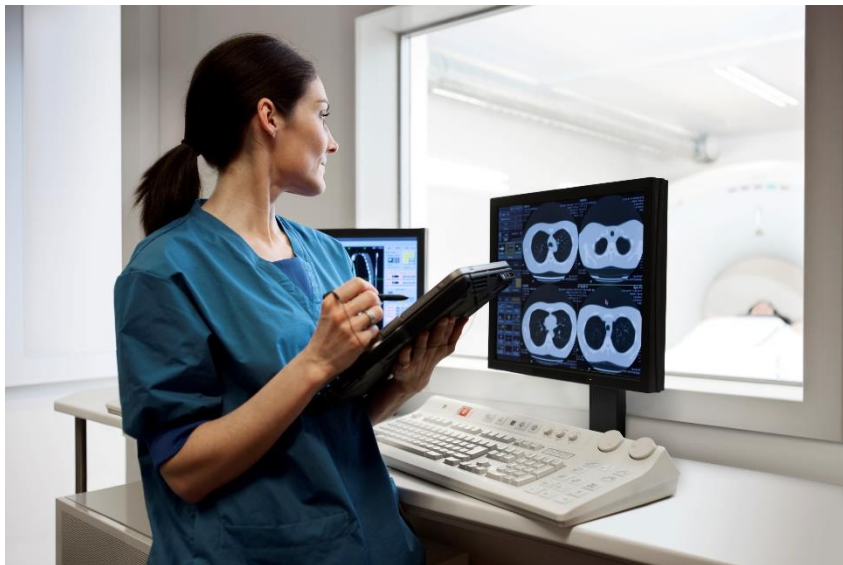
- Yksi hyvinvointialue kertoi selvittäneensä, mistä 17 % pienempi PTG-tutkimusmäärä johtuu. Ei muuta syytä kuin Palkon kriteerit.
- Yksi hyvinvointialue arvioi, että Palkon kriteerien vaikutus olisi 20 %:n vähennys tutkimusmäärään.
- Yksi hyvinvointialue kertoi, ettei tekonivelleikkaukseen menevät potilaat pääse enää jonon ohi hammashoitoon, jonka vuoksi jono kulkee eteenpäin paremmin ja turhia tutkimuksia voidaan vähentää.
- PTG-tutkimuksia tehdään Suomessa vuosittain noin 300 000. Jos vähennystä on 17 % kaikilla hyvinvointialueilla, **kustannuksia säästyy noin 3 miljoonaa euroa vuosittain ja säteilyturvallisuus paranee.**

Tiivistetysti:

- PTG-tutkimuksia oireettomalta henkilöltä ei tulisi tehdä rutiinitutkimuksena ennen hammaslääkärin suorittamaa suun terveydentilan arviota
- KKTT-tutkimus on jatkokuvantamismenetelmä

Palkon päättämät kriteerit lääketieteellisiin kuvantamistutkimuksiin pääsemiseksi

Palkon kriteerit lääketieteen kuvantamistutkimukseen pääsemiseksi

Oireettomalle henkilölle primaarisen osteoporoosin ja siihen liittyvän kohonneen murtumariskin löytämistä varten tehtävän DXA-tutkimuksen kriteerit.

Voimaan 1.2.2022

Oireettomalle tupakoineelle henkilölle keuhkosyövän löytämistä varten tehtävän tietokonetomografiatutkimuksen kriteerit.

Voimaan 1.3.2022

Mammografiatutkimukseen pääsyn kriteerit rintasyövän varhaiseksi toteamiseksi oireettomalta henkilöltä, jolla on geneettisesti varmistettu korkea rintasyöpäriski

Voimaan 1.3.2022

Oireettoman henkilön sepelvaltimoiden tietokonetomografiatutkimukseen pääsyn kriteereistä sepelvaltimotaudin varhaiseksi toteamiseksi

Voimaan 1.5.2024

Oireettoman henkilön mammografiatutkimuksen kriteerit aiemmin hoidetun rintasyövän jälkeen rintasyövän varhaiseksi toteamiseksi

Voimaan 1.4.2026

PALVELUVALIKOIMA

Tjänstebudet | Choices in health care

Palkon valmistelussa olevat kriteerit kuvantamistutkimuksiin pääsemiseksi

Palkon valmistelemaat kriteerit lääketieteen kuvantamistutkimukseen pääsemiseksi

Oireettoman henkilön TT- ja PET-tutkimukseen pääsyn kriteerit hoidetun lymfooman jälkeen lymfooman varhaiseksi toteamiseksi

Lausunnolla 7.4.2026 saakka

Palkon päätettäväksi keväällä 2026

Oireettoman henkilön TT- ja PET-tutkimukseen pääsyn kriteerit hoidetun suolistosyövän jälkeen suolistosyövän varhaiseksi toteamiseksi

Palkon päätettäväksi lausunnolle lähettämiseksi keväällä 2026

Lausunnolla kesällä 2026

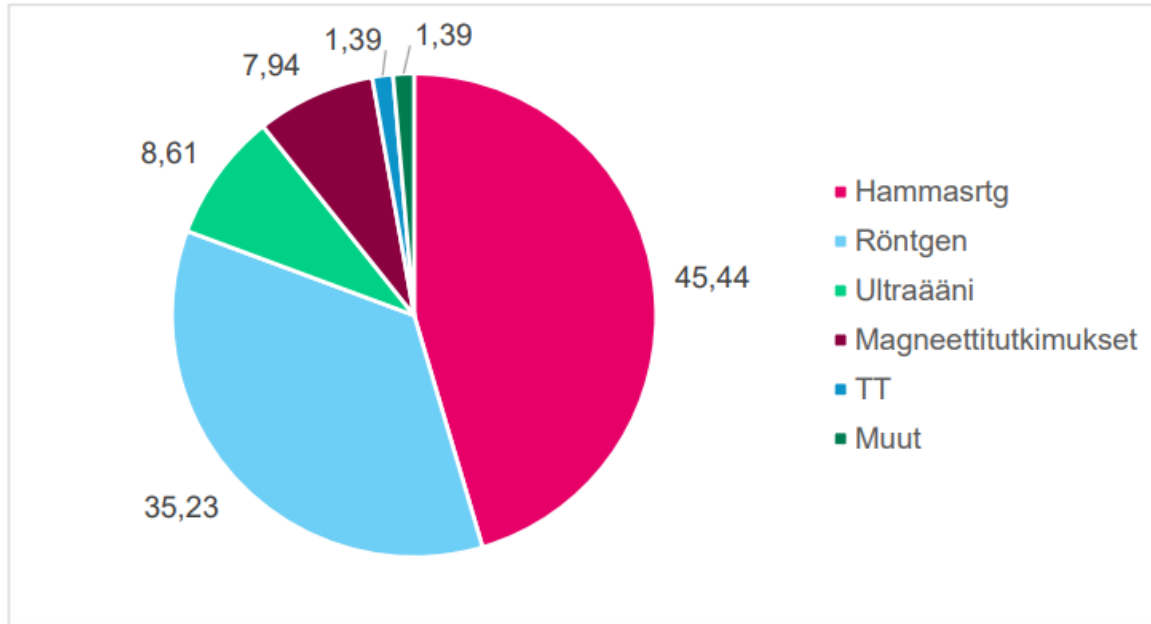
PALVELUVALIKOIMA

Tjänstebudget | Choices in health care

Seuraavaksi valmisteltavat kriteerit

Lasten radiologiset tutkimukset Suomessa vuonna 2024

KUVA 13. Lasten tutkimusten suhteellinen osuus Suomessa 2024. Muihin kuuluvat varjoaine-, verisuonten varjoaine-, KKTT- ja C-kaaritutkimukset.

Lasten hammasröntgentutkimukset 2024

TAULUKKO L8.2. Lasten tutkimukset eri ikäryhmille sekä ikäryhmän kokoon suhteutettu luku Suomessa 2024 anatomisten kohteiden mukaan.

Ryhmä	Koodi	Tutkimusnimike	Lapset YHT.	0–1 v	2–6 v	7–12 v	13–16 v
Hammas	EB4VA	Hammasröntgen, Bite-Wing-kuva hampaiston sivualueelta, lääkärin lausunto potilaskertomuksessa	64971	446	1285	14279	48961
Hammas	EB1HA	Hampaiston ja leuan panoraamatografia, radiologinen lausunto	51358	8	3284	32438	15628
Hammas	EB1VA	Hammasröntgen, lääkärin lausunto potilaskertomuksessa	36566	125	3452	19206	13783

51244 29411

STUK-B 347 / JOULUKUU 2025

Kuvantamistutkimusten jaoston asiantuntijan kommentti: ”Suurin osa lasten PTG indikaatioista valtaosa on oikomishoidon tarpeen arviointia tai suunnittelua varten”

PALVELUVALIKOIMA

Tjänstebudet | Choices in health care

Oikomishoidon PTG-tutkimukset

- Kuvantamistutkimusten jaosto tekee esiselvitystä oikomishoidon PTG-tutkimuksista ja harkitsee aihe-ehdotuksen tekemistä.
- Konferenssista saatu tieto: oikomishoidon jälkeen noin 40 % otetuista kuvista jää katsomatta.

Hoidetun syövän jälkeiset kuvantamistutkimukset

- Seuraavana hoidetun **ihomelanooman** jälkeiset kuvantamistutkimukset.
 - TT-tutkimuksia tehdään ilmeisesti kohtuullisen paljon tälle ryhmälle.
- Syyskaudella hoidetun **munuaissyövän** ja sekä hoidetun **pään- ja kaulan alueen** syövän jälkeen tehtävät kuvantamistutkimukset.
 - Näissä molemmissa vallitsevuus on melko suuri verrattuna muihin syöpäryhmiin, joille ei vielä ole kriteerejä annettu.

Kiitos!

www.palveluvalikoima.fi

ritva.bly@gov.fi